

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים 1
- ב. מעשר עני של דמאי ... קורא שם ואין צריך להפריש 1
- ג. במעשר עני המתחלק בתוך הבית ... אסור ליה לאיתהנויי ... במעשר עני המתחלק בתוך הגרנות ... שרי ליה לאיתהנויי..... 2
- ד. טובת הנאה אינה ממון..... 3
- ה. הגונב טבלו של חברו ואכלו משלם לו דמי טבלו..... 4

דף פד.

א. נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים

כבר התבאר לעיל דף פב. שאשה שאסרה¹ עליה תשמיש של כל אדם בעולם², גם בעלה בכלל, והוא יפר חלקו³ ותהא משמשתו כל זמן שהיא תחתיו, וכשימות או יגרשנה הרי היא אסורה בתשמיש של כל אדם, וכן כל כיוצא בזה.

דף פד:

ב. מעשר עני של דמאי ... קורא שם ואין צריך להפריש

בימי יוחנן בהן גדול⁴ שהיה אחר שמעון הצדיק, שלחו ב"ד הגדול וברקו בכל גבול ישראל ומצאו שהכל זהירים בתרומה גדולה⁵ ומפרישין אותה,

¹ שו"ע ונו"ב יו"ד רלד סח

² אבל אמרה קונם תשמישי על כל העולם דעת הבית יוסף דאין צריך להפר דמשועבדת ליה אבל הטור כתב דיפר וכתבו הב"ח והפרישה הטעם דמגו שחל על כל העולם חל נמי לדידיה. ש"ך שם פג

³ דודאי לבעלה מתכוונה דהא בלא"ה אסור עליה תשמיש כל אדם. ט"ז שם ס

⁴ רמב"ם הלכות מעשר פרק ט הלכה א – ג

⁵ לפי שחטה א' פומרת את הכרי וקל להפרישה ועוד שהיא במיתה לזרים אבל על תרומה סברו שאינו במיתה כ"ז שלא הפרישו מעשר ועוד דמיתה דידה לא כתיב בהדיא ומדרשא אתיא ולכן לא ידעי לה הע"ה וזלולו בה וכן בשאר המעשרות זלולו בזה. עיין רא"ש דמאי ריש פ"ד וחלה פ"ד מ"ו ורישב"א ב"מ צ' א' בפ"י השני ורע"ב ריש דמאי וע"ש בתוס' אנשי שם שהטעם השני עיקר וכ"כ בתוס' חדשים ובתוס' רעק"א בפ"ח דפאה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אבל מעשר ראשון ומעשר שני ומעשר עני היו מיעוט עמי הארץ מישראל מקילין על עצמן, ולא היו מפרישין אותן, לפיכך גזרו⁶ שלא יהא נאמן על המעשרות אלא אנשים נאמנים, אבל עמי הארץ פירותיהן ספק, ואין נאמנין לומר מעושרין הן וזהו הנקרא דמאי.

והתקינו שלא יהא אדם מפריש מן הדמאי אלא תרומת מעשר, מפני שהוא עון מיתה, ומעשר שני שאין בזה הפסד שהרי בעליו אוכלין אותו, אבל מעשר ראשון ומעשר עני אין מפריש מן הדמאי מפני שהוא ספק, והמוציא מחבירו עליו הראיה, לפיכך אומר ללוי או לעני הבא ראה שאינו מעושר וטול מעשרות.

אף על פי שאין מפרישין מעשר עני מן הדמאי, צריך לקרות לו שם ואינו מפריש, כלומר לקבוע מקום ולומר עישור או עשירית מה שיש כאן בצפונה או בדרומו, מעשר עני או שנותן עיניו בצד זה ואומר כאן יהא מעשר עני, ואוכל. וכל זמן שלא קרא שם אסור לאכול⁷. וי"א⁸ שצריך להפריש אבל א"צ ליתן לעני, אבל רוב הראשונים כתבו שאין צריך.

ג. במעשר עני המתחלק בתוך הבית ... אסור ליה לאיתהנויי ... במעשר עני המתחלק בתוך הגרנות ... שרי ליה לאיתהנויי

מי שאסר⁹ הניית הבריות עליו הרי זה מותר ליהנות בלקט שכחה ופאה, ומעשר עני המתחלק בגרנות, שאין בו טובת הנאה, אבל לא בתוך הבית,

⁶ מ"ב ובר"י קורקום לקמן פי"ב הט"ו, ועי' במאירי כתובות נ"ה ב' שב' טעם אחר משום שהדרשנין לא הוהירו על תרומי"ע שזה שייך ללוים ע"ש אבל במאירי חלה פ"ד מ"ד כתב כטעם הר"ש

⁷ ואף ע"ג דרוב ע"ה מעשרין הם ומה"ת הולכין אחר הרוב ועוד דמה"ת כל אדם נאמן על המעשרות מ"מ כיון שראו ב"ד שהיו מיעוט דשכיח טובא והיו הרבה נכשלין בזה גזרו עליהן ומ"מ אינו אלא מדרבנן דמה"ת אולי בתר רובא ואפי' אינו אומר מעושרין הן הוי מה"ת כאילו אמר מעושרין הן ולכן אין מעשרין מן הדמאי על ומ"מ אף ע"ה שהוא מהרוב שמעשרין אין נזהר בדמאי. דרך אמונה שם ג

⁸ תוספתא מע"ש פ"ד ה"ה ע"ש במפרשים ומשמע דגם בשבת אסור דלא כר' יוסי שם

⁹ מאירי כאן ויומא ח' ב' בשם י"מ וכ"נ מלשון התוס' בנדרים שם וכ"נ מלשון הר"י בן מ"צ בדמאי פ"ד מ"ג וצ"ע טעמם

⁹ רמב"ם הלכות נדרים פרק ז הלכה י

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת נדרים

שמכיון שבעה"ב מחלקו ונותנו, יש בו טובת¹⁰ הנאה, והנאה כל שהיא אסורה בנדרים¹¹.

ד. טובת הנאה אינה ממון

וי"א¹² שטובת הנאה אינה ממון לפיכך גנב תרומה מבעליה הישראלים שהפרישוה אינו משלם תשלומי כפל, שאין להן בה אלא טובת הנאה וטובת הנאה אינה ממון. וכן הסכימו גדולי האחרונים¹³. וי"א¹⁴ שטובת הנאה הרי היא ממון.

¹⁰ רדב"ז וכס"מ שם

¹¹ קשה דבכ"מ פסק רבינו דאינה ממון ומהם פ"ה דהל' אישות הל' ו' ו' אולם בנדרים שאני כיון דאפי' ויתור אסור במודר הנאה וכן מחמירים בנדרים בעלמא טובא א"כ אפי' תימא אינה ממון מ"מ הנאה מיה' איתא כמו בויתור וכה"ג וכ"כ הכ"מ פ"ז מה' נדרים בשם רבי מאיר בר שמעון המעילי. ש"ך חו"מ שני. ועיין באור הגר"א יורה דעה רכז סעיף ג.

ובס' ים של שלמה דב"ק דף ק"מ סימן ס"א ראיתי שהילק חילוק אחר דאף דאינו ממון בעלמא מ"מ הוא ממון לגבי בעלים שלא ליטלו בעל כרחו וסבר דלא גרע מפחות משוה פרוטה שאף שאינו ממון אסור לגזולו וליטלו ע"כ והביאו הכנסת הגדולה ז"ל יו"ד סי' של"א ופלפל עוד בדברי הפוסקים עיין עליו. מעשה רקח שם

¹² רמב"ם הלכות גניבה פרק ב הלכה ה' וכן דעת הר"ף פסחים מה א, ור"מ המעילי בכסף משנה נדרים פ"ז הי"א בדעתו, ועי' הגר"א יו"ד רכז ס"ק ד שהק' שהר"ף סותר למש"כ בב"מ יא א שמועיל קנין אגב בטובת הנאה, ועי' בארוכה בשאלת שלום על השאלות שם אות קנד והעמ"ש שם אות יח, העיטור מאמר ב קנין (הוצ' רמ"י ח"א ד"ט ע"ד) לענין קנינים, ר"י מלונגיל קידושין נח א, רמב"ם תרומות פ"ב הט"ו ואישות פ"ה ה"ו וגניבה פ"ב ה"ה ומ"מ אישות שם, ועי' של"ה סוף ח"ב ענין צדקה ומעשר שכ"ה ד' הראב"ד שלא השיג, ועי' מתני' הל' מוה"ג שמראב"ד מעשר פ"ו הט"ו מ' שמוה"ג ממון, והניח בצ"ע, סמ"ג לאוין רנה (עו א), פסקי ריא"ז קידושין שם ונדרים פ"א ה"ב, שו"ת מהר"מ בר"ב (כהנא) ח"ב סי' קל, הובא במרדכי ב"מ סי' רמא, וכ"כ בשו"ת מהר"ם בר"ב ד"פ סי' רפ, הובא במרדכי שבועות סי' תשס, ועי' ש"ך חו"מ סי' שני בדעתו, ועי' בשו"ת מהר"ם בר"ב (ד"ק) סי' פז, שו"ת ריטב"א סי' רז, מאירי קידושין נב ב בשם רוב פוסקים וב"מ יא ב, מור יו"ד שלא ובקיצור פסקי הרא"ש קידושין סוף ב, רמ"א בשו"ע חו"מ לז ט ורג א ורעו ו, שו"ת מהרי"ל סי' נו אות ז, ים של שלמה חולין פ"י סי' ד וסי' ח, ועי' יש"ש בבא קמא פ"ט סי' סא, ועי' אוצר הפוסקים כרך יא עמ' 146 הערה לפ, של"ה שם, ש"ך חו"מ שני, פרי"ח יו"ד סי' סא ס"ק מז. ועי' סמ"ע חו"מ סי' לז ס"ק כג ובש"ך סי' פז ס"ק פב והגר"א שם ס"ק קיב, בד' השו"ע.

¹³ עיין ערוה"ש חו"מ שני יג

¹⁴ דהר"ן ז"ל כתב בסוף פ' האיש מקדש דרב חסדא פסק דטובת הנאה הוי ממון וכן כתב הרשב"א ז"ל שם בשמו ומשמע דהכי ס"ל להלכה וכן פסק הרא"ש ז"ל ס"פ האיש מקדש אלא דנראה שהוא מ"ס דבקיצור פסקי הרא"ש לא כתב כן וכ"כ ביו"ד סימן של"א וכמו שכתב הרב בעל שפתי כהן ז"ל סימן ש"ג יעו"ש שהאריך להביא בזה כל הדעות ובס' ר"ג ובס' בני יעקב דף נ"ט ובס' כנה"ג ליו"ד סי' של"א ועיין שאילתות סו"פ קורח סי' קלב, ר"ח קידושין נח א (נדפס באוצה"ג שם), והובא ברמב"ן ורשב"א וריטב"א ורא"ש ור"ן שם, ובאוי"ז ב"מ סי' ל (והסכימו כן, שו"ת ריטב"א סי' קסו בשם רמב"ן, הובא בב"י חו"מ לז מחו"י, שו"ת הרשב"א ח"א סי' תקסג, ריטב"א פסחים מו ב ונדרים פג ב וריטב"א (החדש) ב"מ יא ב, רא"ש קידושין שם, וכ"כ בשמו בשו"ת מהרי"ל החדשות סי' קיב ובפרי"ח יו"ד סי' סא ס"ק מז ומל"מ מלוה ולוה פ"ז הי"א וקצוה"ח סי' רעה ס"ק א, ועי' ש"ך חו"מ סי' שני שאפשר שהמור אינו גורם כן ברא"ש, ועי' ק"נ פסחים שם שמרא"ש פסחים שם מוכח שמוה"ג אינה ממון, רי"ז הא"ו נתיב כב סוף ח"א, רבנו דוד ומהר"ם חלאווה ור"ן פסחים שם, ר"ן חולין קל ב. ועי' פרי"ח שם ומחנ"א שומרים סי' מז בד' רש"י.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ה. הגונב טבלו של חברו ואכלו משלם לו דמי טבלו

הגונב טבלו¹⁵ של חברו ואכלו משלם לו דמי טבלו¹⁶, וכן אם גנב חלבו ואכלו¹⁷ משלם לו דמי חלבו¹⁸.

¹⁵ רמב"ם הלכות גניבה פרק ב הלכה ד

¹⁶ איכא פלוגתא דרבוותא רש"י ז"ל פירש משלם לו דמי טבלו אף תרומה ומעשר שבו וכן פי' הרא"ש ז"ל שם בפרק ואלו נדרים, אבל הרשב"א ז"ל בשיטתו לקדושין והר"ן בנדרים פי' תרומות ומעשרות לפי טובת הנאה שיש לו בהן ודמי חולין לגמרי יעו"ש ובשיטת הריטב"א ותוס' ר"י. הלכה למשה שם

¹⁷ שו"ע ונו"כ הו"מ שג

¹⁸ ועיין בראב"ד שהשיג שחיי כפל ככל גנב ועיין במ"מ שם שאף הרמב"ם מודה לזה אלא "שרבינו ז"ל לא חשש לבאר אלא שאע"פ שלא היה ראוי לאכילה ונתחייב בנפשו כשאכלו הרי הוא כשאר דברים בעלמא וממילא שאם לא הודה שמשלם כפל" ועיין אבהא"ז שם ושו"ת אחיעזר אבהע"ז כא שהאריכו בזה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>